

שלא על מנת למצוא חן!

(תגובה ל"תגובות")

אני סבור שקריאה מדוקדקת יותר של מכתבי "על גבול הצביעות" ("מערכות" מס' 269), אולי לא הייתה מונעת כעס וויכוח, אך בוודאי יכלה למנוע אי הבנות, הבאות לידי ביטוי בחלק מן התגובות ("מערכות" מס' 272). ולמי שחושב שאני "עובד" עליו — אני ממליץ לבדוק אותי בקריאה חוזרת. מעולם לא זולזתי בדו"ח אגרנט, ובוודאי לא היטפתי לזלזל בו ובמסקנותיו. ההפך הוא הנכון! דווקא הניסיון לישב את המסקנות עם חיי המעשה בשטח, היה אחד המניעים להברי. לדולל איכותי בשורות הקצונה בצבא, שנמשך שנים רבות, היה מן הגורמים לדו"ח כזה כתוצאה מרדולל איכותי חדש, והלא לא יוזמן דו"ח נוסף כזה כתוצאה מרדולל איכותי חוזר? אני על כך סובב עניין מאמרי. (ומשהו הקשור ברוח הזמן: אני נרגע במיוחד מן העובדה, שקוניונקטורה כלכלית, בתחילתה אני מקווה... פותרת לנו את בעיית מילוי השורות בימים אלה). מלה לעניין זכות הדיבור. מדברי אחרים מן המגיבים עולה בפשטות שלילת זכותי להבעת דעה, בטענת "ניקה קודם בחצרו" או "מי שמך?" טענות כאלו זוכות לפופולריות רבה, בעיקר כאשר הן מכוונות כלפי "מעלה". אולם האם הן גם

מוצדקות? האם שמו לב הכותבים מה משתמע מהן? מה צריך בעצם לעשות בן אדם כדי שתיתן בידו הזכות להשמיע דעה, כמה "טהור" עליו להיות, גבריאלי? מיכאל? אחד מל"ו? אין זה נאה שבטענה לפתיחות — יסתמו לי את הפה. "גנרלים, אל תפריעו לנו עם הבעיות שלכם!" ; "קיבלתם דרגה ואוטו, אז רדו לנו מן הגב!" האם לא כך רציתם לומר בעצם? העניין הוא, שהבעיות שלי הן באופן בלתי נמנע גם הבעיות שלכם, ובלי הבנה עמוקה של עניין זה — ה"פלונטר" לא יותר. דווקא משום שאני יודע כמה מאמצים וכמה משאבים ורצון טוב בן משקיעים בקצונה הצעירה כדי להשאירה עימנו, אני מחפש את הקצוות האחרים של הפתרון, ואני מסרב בתוקף לקבל בטבעיות את הפניית הכתף. אני כפירוש כופר בקביעות, שהצבא ככלל הוא אטום, מושחת ושאר "ברכות" מעין אלה (ואין נובע מכך שהכל מושלם!)

ולשאלת סגנון ותוכן. צר לי, המבקרים אותי, לא היה זה בראש דאגתי כשנכתבו הדברים, ואיני מתכוון גם עתה, לעשות הכל כדי ל"מצוא חן" בעיניכם. דומני שיותר מדי אנשים אומרים יותר מדי דברים — כדי למצוא חן, ולא כדי לומר את האמת. אני מניח, שבסגנון רופס יותר ובמלים נעימות יותר ייתני מצליח ל"פייסכם". אין זו דרך הצבא, ואין זו אף דרכי. אני סבור, שעמדות חריפות יש להציג בטון ברור, ולא "לעגל פינות". חשש הרגז אינו, לטעמי, עילה טובה דיה להסתרת האמת.

עדיין נכון לוויכוח על תכנים. תא"ל ע'

מהי עצמה?

יש להדגיש שעצמתה של ארה"ב אינה תלויה רק בכוחה הצבאי — עצמתה הצבאית היא פועל יוצא של שיטתה הדמוקרטית. כל המנסה לאמר, שהסתייגותה של ארה"ב מהגנה על משטרים מלוכניים-פשיסטיים-דיקטטוריים תומכי המערב היא אך ורק ביטוי ל"חולשת אמינות העצמה" עושה שירות דוב לדמוקרטיה. המציאות ההיסטורית מורה, כי לפני שהעולם החופשי נוטל על עצמו אחריות להפעיל את עצמתו, ועושה בה שימוש להגנה על עצם קיומו, הוא מסוגל לנקוט בסדרה ארוכה ומגוונת של אמצעי ביניים (לדוגמה: החרם על האולימפיאדה, סנקציות כלכליות ופנייה לבית הדין של האו"ם), וזאת מאחר שבסיס שיטתו החברתית אינו מאוים כל אימת שהצד השני מבצע פעולה חוקפנית. השלב בו יחליט המערב להגיב בכל עצמתו לא יהיה כשיסוכנו האינטרסים החלקיים שלו, אלא כשיישקף איום לבסיס השיטה החברתית הדמוקרטית, ולכשתועמד זו בסכנת נפילה.

גם בשלב זה, שלב ההרתעה, עדיין עומדים לרשות ארה"ב ובני בריתה באירופה כלים אסטרטגיים המהווים עצמת הרתעה פוטנציאלית מספקת. טילי השיוט (הטומהוק), פצצת הנויטרון, והמפציץ B-1 עשויים להיחשב ככלי נשק אסטרטגיים המציבים את הטכנולוגיה הדרושה בהישגיד, אך דוחים את מימושה למצב בו ייווצר איום על המערב. בכך אפשר לראות את עיקר כוחה של ארה"ב, הענק החזק הנמנע עקב שיקולי מדיניות משימוש בעצמתו, סיוטאציה שאינה קיימת במערכת הסובייטית. (ראה מאמרו המעניין של עודד הוכמן, שם, עמ' 21). גם במלחמה"ע ה-2 לא נכלמה ההתפשטות הנאצית במהלכה הראשונים של המלחמה; אולם כאשר חש העולם החופשי בוודאות את עצמת הסכנה הנשקפת לשיטתו החברתית, ידע לעמוד על נפשו ולנצח. יש להניח, שבדומה לכך תיבלם אף תוקפנותו של הדוב הרוסי, אשר גודלו ועצמתו הפכו להיות מוליכיו, וש"ההרפתקה הויאט-נאמית" של ברה"מ באפגניסטן עוד תיזכר לדיראון בין כותלי הקרמלין.

אבנר אראלי קיבוץ עין-גדי

במאמר "עצמה בסימן משבר — האסטרטגיה האמריקנית והשל" כותיה במזרח התיכון" ("מערכות" 272 עמ' 18-24) עוסק ד"ר איתן גלבוע בניסיון להעריך את התפתחות האסטרטגיות של שתי המעצמות הגדולות ואת אמינות עצמתן. ברצוני להתייחס לכמה מהערכותיו, להצביע על חולשותיהן, ולהציג לעומתן הערכות אחרות. השאלה המרכזית במאמר היא אמינות העצמה. השוואת התנהגותה של ברה"מ באפגניסטן להתנהגותה של ארה"ב באיראן מעידה, לדעת המחבר, "על מדיניות אמריקנית רכה, נבוכה, חסרת-אונים ומשלימה עם מהלך המאורעות, לעומת מדיניות סובייטית תקיפה, נמרצת והחלטית". מול קביעה זו ברצוני לטעון, כי במדינות טוטליטריות כובלת העצמה את המדיניות, בה בשעה שבמדינות דמוקרטיות משרתת העצמה את המדיניות וכפופה לה.

השימוש בעצמה צבאית הנו פתרון שכיח בקרב הסובייטים, בשל חוסר יכולתם לפעול בדרכים אחרות. דוגמאות לכך אינן חסרות, אפילו במאמרו של א' גלבוע: "ברה"מ לא הצליחה לפשר בין שתי בנות בריתה, ובכך הוכיחה חולשה דיפלומטית." (שם עמ' 19) בעקבות עצמתה נגדרת ברה"מ להגיב על אירועים (אפילו שוליים) בכל כוחה, כולל השתלטות על מדינות וסיפוחן למחנה הסובייטי. זוהי האינרציה של העצמה הפועלת לעתים בניגוד לאינטרס של העם, הסבור שהוא שליט על עצמה זאת. מה תרומה ברה"מ מתוספת 15 מיליון מוסלמים קנאים לאוכלוסייה של מוסלמים בלתי בולשביקים שכבר נמצאים בתחומה? בחינה היסטורית של האירועים שהתרחשו בהונגריה ב-1956, בצ'כיה ב-1968, ובאפגניסטן ב-1979 עשויה לשמש דווקא עדות לחולשתו של הענק, שאינו מסוגל לשום פעולה חלקית מלבד הפעלת מרב כוחו. תופעה זאת מזכירה את האימפריה הרומית, אשר מתוך צורך לקיים "אמינות עצמה" המשיכה להתפשט על פני ארצות עד שנתפורה. גורלן של ממלכות ועמים אחרים מאז ועד היום, כולל הרייך השלישי, עשוי ללמד כי "העצמה מוליכה את הרוחן באפן, אך היא נשלטת על ידי הנשיא."